

Etten-Leur maken we samen
Samen maken we Etten-Leur
Iedereen doet mee in Etten-Leur

Concept raadsprogramma gemeenteraad Etten-Leur 2022-2026

Versie 2 mei 2022

Inleiding

Voor u ligt de tweede versie van het concept raadsprogramma van de gemeenteraad Etten-Leur. In dit document zijn, op basis van de opbrengst van de participatieweek, de punten die op 31 maart tot stand kwamen, aangescherpt. Daarnaast zijn op basis daarvan mogelijke aanvullende punten toegevoegd. Bij deze punten ziet u de letterlijke tekst van de ingediende en genoemde bijdragen.

Wat vooraf ging...

Op 22 maart hielden de partijen van de nieuwe gemeenteraad een duidingsdebat waarin u de afspraak maakte om een raadsprogramma op hoofdlijnen op te stellen. U verkende in een openbaar debat op 31 maart welke punten u het belangrijkste vindt de komende jaren. Daarbij maakte u onder andere gebruik van de (vergelijking van) de verkiezingsprogramma's en de bouwstenen die de ambtelijke organisatie opstelde. Voor de vijf thema's uit de bouwstenen benoemde iedere partij drie belangrijke punten. Daaruit ontstond een top 3 van punten die in het nieuwe raadsprogramma opgenomen kunnen worden.

Participatieweek

In de week van 19 tot en met 24 april vond een participatieweek plaats. Inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners waren uitgenodigd om te reageren op het concept raadsprogramma en om andere punten te benoemen. We organiseerden een avond voor iedereen die geïnteresseerd was, een middag met scholieren van de KSE en iedereen kon online reageren. Er vond een gesprek plaats met de IKE en Alwel en diverse partijen reageerden door middel van een brief of mail.

Op basis van de informatie die deze week opleverde en op basis van de informatie die rond de verkiezingen al onder de aandacht van de gemeenteraad is gebracht, heeft het ondersteuningsteam suggesties gedaan voor aanscherping of verduidelijking van de bestaande teksten en suggesties voor nieuwe onderwerpen. Een samenvatting van dat wat de participatie op heeft gebracht, treft u aan in de bijlage. Alle bijdragen zijn terug te vinden op de website www.etten-leurdoethetgewoon.nl.

Op naar de laatste versie

Op 10 mei debatteert u hierover. U geeft dan aan of u het eens bent met de aanscherpingen en besluit welke punten u wilt toevoegen. U sprak eerder met elkaar af dat er maximaal 5 onderwerpen per thema in het raadsprogramma komen: de top 5. Het ondersteuningsteam formuleert daarna de teksten voor de toegevoegde punten op basis van het debat. Deze teksten koppelen zij dezelfde week nog terug zodat op 16 mei het raadsvoorstel met definitief raadsprogramma aangeleverd kan worden. Op 23 mei stelt de nieuwe gemeenteraad het raadsprogramma 2022-2026 definitief vast en kan het college aan de slag met de verdere uitwerking en uitvoering daarvan.

Het raadsprogramma geeft richting

In het raadsprogramma legt de gemeenteraad zijn ambities vast en geeft hij aan welke punten de komende raadsperiode uitgewerkt moeten worden. Dit uitwerken gebeurt grotendeels door het college van B&W en de ambtelijke organisatie veelal in samenwerking met onze inwoners, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke partners. Daar waar de gemeenteraad zelf verantwoordelijk is voor de uitwerking, geven we dat expliciet aan.

Eigentijds bestuur en dienstverlening op maat in Etten-Leur

Wat is het?

We werken aan een betrouwbare en servicegerichte organisatie voor onze inwoners en partners zoals het onderwijs, ondernemers, andere overheden en maatschappelijke organisaties, verenigingen en instellingen. Een organisatie zonder onnodige drempels en procedures waarbij de menselijke maat het uitgangspunt is van onze dienstverlening. Dat vraagt om professionals die binnen de wetten en regelgeving ruimte voor maatwerk zien en benutten. De gemeente inspireert, stimuleert en faciliteert en zoekt actief de dialoog en samenwerking op. Veel aandacht gaat uit naar het vroegtijdig betrekken van inwoners en andere partijen bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Bestuurders en de organisatie gaan tijdig met inwoners in gesprek over maatschappelijke vraagstukken. Voor een goed functionerende gemeente is ook de relatie tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie van groot belang, evenals een goede samenwerking in de regio zowel ambtelijk als bestuurlijk als politiek.

De nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur heeft de volgende prioriteiten voor de komende vier jaar.

1. Vertrouwen in de overheid

Een betrouwbare overheid zegt wat zij doet en doet wat zij zegt. Dat vindt de gemeenteraad belangrijk. De gemeente wil meer en breder contact met inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) en hen ook meer en beter betrekken bij wat de gemeente doet. Ook wil de gemeenteraad kijken naar de toegankelijkheid van raadsvergaderingen, heldere taal in het debat, afspraken over hoe we met elkaar omgaan zodat de vergaderingen meer aanspreken en vergaderen op een prettige toegankelijke locatie zijn voorwaarden om dat te laten slagen. Dan is het ook nodig dat de samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtenaren goed is. Zichtbaar en benaderbaar zijn vraagt om een modern bestuur en organisatie die inwoners, [ondernemers, en andere \(maatschappelijke\) partners](#) verwelkomen maar ook om de wijken in te gaan en bij buurtschappen en bedrijven op bezoek te gaan om henzelf op te zoeken.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil het vertrouwen van de inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) in het gemeentebestuur vergroten. Meer en beter contact vanuit de gemeente met [hen](#) zodat zij weten waar ze aan toe zijn. De gemeenteraad wil zichtbaar en benaderbaar zijn.

2. Communicatie en participatie

De nieuwe gemeenteraad wil allereerst dat de gemeente communiceert in heldere taal, duidelijk is over wat inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) mogen verwachten van de gemeente, dat de gemeente transparant en consequent is. [De gemeente stemt de communicatie en de communicatiemiddelen af op de behoeften van inwoners, ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners.](#) De gemeente moet zichtbaar en benaderbaar zijn. Participatie gaat om het betrekken van inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) bij plannen, projecten en het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van beleid. Dat wil de gemeente meer en beter doen. Eerst luisteren, dan plannen en beleid maken. Verbeterpunten zijn een betere terugkoppeling over wat we doen met de input van inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) en wat niet. Meer mensen de gelegenheid geven om invloed te hebben op wat de gemeente doet en meer invloed mogelijk maken. [De raad wil ook meer gebruik maken van de kennis en expertise van inwoners, ondernemers en andere partners.](#) Tot slot wil de gemeenteraad dat inwoners meer regie kunnen hebben op hun eigen leefomgeving. Dat wil zeggen dat de

Met opmerkingen [SdS1]: Op basis van inbreng IKE

Met opmerkingen [SdS2]: Aanscherping op basis van inbreng IKE

Met opmerkingen [SdS3]: Op basis van inbreng IKE

Met opmerkingen [SdS4]: Aanscherping op basis van inbreng IKE, jongerenwerk, bijeenkomsten 19/4 en 21/4

Met opmerkingen [SdS5]: Op basis van diverse voorgaande participatietrajecten (bouwstenen)

gemeente meer ruimte moet geven aan initiatieven en de initiatieven indien nodig faciliteren en ondersteunen.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel van de gemeenteraad is dat inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) beter begrijpen wat de gemeente doet en waarom. Door duidelijke communicatie in heldere taal weten mensen beter waar ze terecht kunnen bij de gemeente en worden ze dus beter geholpen. Met goede communicatie en participatie verlopen projecten beter en hebben inwoners, [ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) meer invloed op wat de gemeente doet. Inwoners moeten meer regie krijgen over hun woon- en leefomgeving doordat de gemeente openstaat voor hun [expertise en](#) initiatieven en deze waar nodig ondersteunt. [Dat geldt ook voor ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners.](#)

Met opmerkingen [SdS6]: Op basis van diverse voorgaande participatietrajecten (bouwstenen)

3. Dienstverlening en menselijke maat

De nieuwe gemeenteraad wil dat de gemeente servicegericht is waarbij de menselijke maat centraal staat. De menselijke maat betekent dat niet de regels centraal staan, maar de mens. Er moet ruimte zijn voor maatwerk, inlevingsvermogen en innovatie. Daarnaast wil de raad dat de gemeente altijd werkt en denkt vanuit mogelijkheden ('ja mits' in plaats van 'nee tenzij'). Dat vraagt om een klantgerichte, luisterende houding van de gemeente. We willen ervoor zorgen dat [inwoners, ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) niet belemmerd worden door regels, een te moeilijke toegang tot de gemeente of digitale problemen. Digitale dienstverlening brengt gemak voor velen, dus daar wil de gemeente op blijven inzetten. Maar de gemeente vindt het ook belangrijk om oog te houden voor de inwoners voor wie dit niet gemakkelijk is. De gemeente moet een vangnet zijn voor de inwoners die dit nodig hebben. De menselijke maat is een principe dat door alle beleidsterreinen heen loopt zoals het sociaal domein, maar ook belangrijk als het gaat om verduurzaming. Onze dienstverlening menselijker maken, betekent dat we het persoonlijker maken. Dat we ons als gemeente beter verplaatsen in de persoon, [het bedrijf, vereniging of een maatschappelijke organisatie](#), waarvoor we het doen.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Het doel is dat iedereen mee kan doen in Etten-Leur. [Inwoners, ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners](#) mogen niet belemmerd worden door complexe regels, door te weinig digitale vaardigheden of andere obstakels zoals een taalbarrière of fysieke ontoegankelijkheid. In onze dienstverlening moet de mens, [het bedrijf, de vereniging of de maatschappelijke organisatie](#) centraal staan. We verplaatsen ons in de persoon waar het om gaat en helpen hem/haar door de complexe wereld van de overheid heen. [Dit geldt voor onze inwoners maar ook voor ondernemers en andere \(maatschappelijke\) partners.](#)

Nieuwe onderwerpen

Toegankelijkheid gemeente (duidelijke informatie website en contactpersonen)

IKE:

De IKE omvat 130 leden, maar Etten-Leur telt veel meer bedrijven. De IKE kan in de toegang bij de gemeente een rol spelen omdat zij meer in contact staan met de gemeente. Maar niet ieder bedrijf is lid, dus duidelijkheid over de toegang is sowieso heel belangrijk. Er moeten duidelijke toegangen zijn voor alle (ook nieuwe) ondernemers. De website is niet best en vooral gericht op inwoners. De

communicatie met 'waar moet ik als ondernemer zijn' moet echt beter. Conclusie: Zorg voor een duidelijke ingang voor ondernemers bij Gemeente (en het Werkplein).

Bijeenkomst 19 april:

Wijkmanager: contact intensiveren (namen en e-mail in de bode, communiceren wat de taken zijn)

Website eenvoudiger/toegankelijker

Communicatie -> bel consequent terug, maar bel ook als ambtenaar zelf de inwoner.

Dienstverlening gemeente voor ondernemers

IKE

- De menselijke maat wordt herhaaldelijk vermeld in het concept raadsprogramma. Ook voor bedrijven is dit belangrijk (niet alleen voor inwoners dus), bijvoorbeeld ook gezien de nieuwe omgevingswet waarvan niemand nog echt weet hoe dat gaat uitpakken. Gemeenten moeten hiervoor echt investeren in voldoende capaciteit om vergunningsaanvragen te behandelen en af te ronden.

Bijeenkomst 19 april:

Ruimte voor kennis van ondernemers

- Concrete actie is nodig
- Werk met pilots
- Benut kansen Omgevingswet
- Aanspreekpunt ondernemer die meedenkt

Diverse voorgaande participatietrajecten en burgerpeiling (bouwstenen):

- De gemeente zou ondersteuning kunnen bieden bij het opzetten van een platform zodat ondernemers elkaar beter kunnen vinden en helpen. Ook kan het helpen als de gemeente voor meer transparantie zorgt rond gemeentelijke besluiten en voor persoonlijke uitleg kiest: dit zorgt voor meer begrip en vertrouwen.
- Ondernemers hebben behoefte aan een gemeente met 'gevoel voor de praktijk', die aandacht heeft voor wat er echt bij hen speelt. Er is behoefte aan een gemeente die flexibel is en speelt op kansen bij ondernemers en deze samen wil benutten. Ondernemers vragen hulp bij hoe zij socialer kunnen ondernemen, waarmee zij een positieve bijdrage kunnen leveren aan hun omgeving. De gemeente wordt verzocht om daarbij meer aandacht te hebben voor het ambacht in plaats van de grote organisaties. Verder mogen de gemeentelijke informatiebronnen toegankelijker zijn. Het lukt nu vaak niet om de benodigde informatie snel te vinden.

Ondermijnende criminaliteit

Het RIEC

Het RIEC vraagt aandacht voor het opnemen van een aanpak ondermijnende criminaliteit in het nieuwe coalitieakkoord. Doordat er meer geld komt vanuit Den Haag om ondermijning aan te pakken kunnen ook in de toekomst fenomenen zoals mensenhandel, de productie van- en handel in drugs en witwassen aangepakt worden. De rol van het lokale bestuur is volgens het RIEC hierin cruciaal. Zij doen hiervoor een tekstsuggestie voor het nieuwe coalitieakkoord, namelijk:

"De aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit is een zaak van lange adem en vergt een actieve samenwerking met onze partners om daarin succesvol te zijn. Ondermijnende criminaliteit raakt ook onze lokale gemeenschap. Wij stellen grenzen om de rechtsstaat te beschermen. Tegelijkertijd investeren wij vanuit preventie in kwetsbare personen en wijken zodat afglijden wordt voorkomen. Wij investeren in sterke maatschappelijke coalities met het oog op een

weerbare lokale samenleving. Omdat ondermijning niet stopt bij onze gemeentegrens, werken wij in de regio samen in de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland.”

Alwel

De komende jaren hebben we meer aandacht voor ondermijning en woonfraude. We willen niet dat onze bewoners zich onveilig voelen in hun eigen omgeving, laat staan in hun eigen huis. Criminaliteit pakken we streng aan. Van de gemeente verwachten we dezelfde houding en daarom willen we heldere afspraken over de aanpak van woonfraude en ondermijning. Dat begint met het delen van informatie en zorgen dat de juiste mensen acties inzetten. Via de gemeente ligt hier zeker een rol voor de politie.

Sociaal Etten-Leur

Wat is het?

Etten-Leur is een inclusieve gemeente waar iedereen alle kansen krijgt om mee te doen. Iedereen moet zich prettig en veilig kunnen voelen in zijn eigen leefomgeving. Samen zijn we verantwoordelijk voor schone en leefbare straten, buurten en wijken. Voor iedereen in Etten-Leur die dat nodig heeft moeten (sport)voorzieningen, zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn. We denken vanuit het perspectief van mensen. Daarom spannen we ons in om zoveel als mogelijk problemen te voorkomen en de zorgvragers vroegtijdig te signaleren en te ondersteunen. We werken samen aan een gemeente waarin iedereen zelf regie voert over zijn/haar leven en de mogelijkheid krijgt om talenten en kwaliteiten te ontwikkelen en benutten.

De nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur heeft de volgende prioriteiten voor de komende vier jaar.

1. Iedereen moet mee kunnen doen

Iedereen moet mee kunnen doen in Etten-Leur. Dat is de ambitie die de nieuwe gemeenteraad heeft. De gemeente faciliteert, ondersteunt en initieert preventieve activiteiten die erop gericht zijn dat mensen vitaal en gezond blijven. Dat inwoners mee kunnen en willen doen is niet vanzelfsprekend. Met name senioren en jongeren zijn specifieke groepen die aandacht nodig hebben. Of het nu gaat om huisvesting of om activiteiten, de gemeenteraad wil bij uitstek deze groepen een stem geven in de ontwikkeling en uitvoering van beleid op deze gebieden. Mee kunnen doen betekent dat er activiteiten zijn waar je je bij kunt aansluiten, dat er ruimte is voor initiatieven, dat er voldoende woningen zijn om in Etten-Leur gezond en prettig te kunnen (blijven) wonen en dat er ruimte is om te ondernemen en creatief te zijn.

Wanneer een inwoner hulp, zorg of ondersteuning nodig heeft, willen we als gemeente deze inwoner helpen door zoveel mogelijk met één aanspreekpunt te werken. Iemand die de inwoner jong of oud, helpt de weg te vinden naar de juiste hulp. Met de toenemende vergrijzing is het belangrijk om als gemeente dementievriendelijk te zijn. Dat kan de gemeente niet alleen. Zorg is in de nabije toekomst niet meer alleen een zaak van professionals maar vooral van de mensen en hun naasten zelf en de gemeente draagt bij aan het bewustzijn en gedrag dat past bij dit vertrekpunt. Daarvoor zijn vrijwilligers en mantelzorgers ook erg belangrijk. De gemeente wil graag meer zicht op deze mensen, ze helpen en waarderen. Maar ook kijken of ook anderen vrijwilligerswerk kunnen doen. Daarbij denkt de gemeenteraad ook aan mensen met een uitkering of nieuwkomers zoals vluchtelingen. De gemeenteraad wil verenigingen, stichtingen en organisaties ondersteunen of faciliteren waardoor zij beter met elkaar samenwerken en hun kennis met elkaar (kunnen) delen.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

Iedereen moet mee kunnen doen in Etten-Leur. De gemeenteraad wil graag voorkomen dat jongeren vertrekken en zorgen dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. De raad wil voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen, in een armoedesituatie terechtkomen of grotere (gezondheids-)problemen krijgen. Ook wil de raad een dementievriendelijke gemeente zijn. Dat alles vraagt om activiteiten gericht op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuurvoorzieningen. Daarbij is ook hier de menselijke maat leidend en doen we dit samen met de inwoners, verenigingen, instellingen en andere partners door goede communicatie en participatie. Door het samen te doen vergroot dit het gemeenschapsgevoel en wordt de afstand tussen gemeente en inwoners kleiner.

Met opmerkingen [SdS7]: Op basis van meerdere reacties

Met opmerkingen [SdS8]: Op basis van de bijeenkomst op 19 april en reactie Avoord

Met opmerkingen [SdS9]: Op basis van reactie Avoord

Met opmerkingen [SdS10]: Op basis van de diverse voorgaande participatietrajecten (bouwstenen) en de bijeenkomst 19 april

Met opmerkingen [SdS11]: Op basis van de bijeenkomst op 19 april en reactie Avoord

2. Minima- en armoedebeleid

Etten-Leur is een sociale gemeente. De gemeenteraad heeft veel oog voor de mensen die met een minimum inkomen moeten rondkomen. In tijden van groeiende kosten op het gebied van energie en levensmiddelen, vraagt dit nog meer aandacht. De raad wil de 120%-norm van het minimale inkomen behouden. Om stille armoede en schuldenproblematiek te voorkomen, wil de raad hier ruimhartig omgaan met de mogelijkheden die de gemeente heeft. Preventie, signalen vroegtijdig oppakken, zorgen voor een goed aanspreekpunt voor inwoners die dat nodig hebben en samenwerken met instellingen, bedrijven en verenigingen om dat sociale vangnet met elkaar te organiseren.

Ondernemers, woningcorporaties en energieleveranciers signaleren problemen vaak snel. Het gemeentelijk project "Vroeg erop af!" draagt daar aan bij en zorgde al voor een daling van het aantal huisuitzettingen. Dit moeten we voortzetten. Door snel met elkaar te schakelen, kunnen we samen verdere problemen voorkomen. Daarvoor is het belangrijk dat ondernemers weten met wie ze daar contact over kunnen opnemen. Zo mogelijk willen we mensen aan het werk helpen en goede begeleiding daarop organiseren. Als werk niet mogelijk is dan kan dat ook vrijwilligerswerk zijn. Zo blijven mensen actief en in contact met anderen. Ook hier kijken we naar wat mensen echt nodig hebben.

Met opmerkingen [SdS12]: Op basis van reactie Alwel

Met opmerkingen [SdS13]: Op basis van IKE

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De raad wil dat mensen niet buiten de boot vallen door financiële problemen. Ook mensen met een smalle beurs moeten mee kunnen doen in de Etten-Leurse samenleving.

3. Wijkvoorzieningen en -gebouwen/accommodaties

De gemeenteraad wil dat Etten-Leur levendige wijken heeft met activiteiten voor verschillende groepen van jong tot oud. Dat betekent ook dat hij wijkvoorzieningen en -gebouwen belangrijk vindt voor de wijken. Met deze voorzieningen en in deze gebouwen komen mensen in contact met elkaar en zijn dit ontmoetingsplaatsen. De raad wil dit netwerk van voorzieningen koesteren en waar mogelijk ondersteunen. Dat geldt ook voor de vrijwilligers, wijkverenigingen en andere buurtbewoners die actief zijn in de wijken en in de wijkvoorzieningen en -gebouwen. In gesprek met elkaar, met inwoners, vrijwilligers, verenigingen en andere maatschappelijke partners, willen we het beheer van deze gebouwen ondersteunen. Dit moet ook betaalbaar zijn. Multifunctioneel gebruik van gebouwen – niet alleen wijkgebouwen maar ook gebouwen van bijvoorbeeld sportverenigingen – moeten we stimuleren. De vraag is wat echt nodig is om de ontmoeting te stimuleren in de wijken. Ouderen moeten mogelijkheden hebben om zich onder de mensen te begeven. Jongeren moeten een plek weten te vinden in onze samenleving.

Met opmerkingen [SdS14]: Op basis van meerdere reacties

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil dat er een levendig netwerk is van wijk- en sportvoorzieningen zodat we contact tussen inwoners bevorderen, het gemeenschapsgevoel stimuleren, eenzaamheid en stress voorkomen en gezondheid bevorderen.

Nieuwe onderwerpen

Jongeren

Bijeenkomst scholieren 21 april

Gemeenteraad voor jongeren!!

De gemeente moet aanzet geven, jongeren zijn er namelijk doorgaans niet zoveel mee bezig. Sowieso zorgt een jongerenraad voor meer representativiteit voor jongeren. Jongeren centrum is te weinig; niemand kent het, en er zijn klikjes waardoor erin komen moeilijk is. Jongeren kunnen nergens heen met uitgaan. Vriendengroepen blijven hetzelfde, er is iets nodig waar je nieuwere vrienden kan vinden.

Meer activiteiten organiseren voor de jongeren.

- Betaalbaar zijn
- Belofte nakomen
- Bijv: Disco met leeftijdsgroepen (15 tot 20 en -15)

Voorlichting social media gebruik aan jonge kinderen, faciliteren overheid, uitvoeren leerlingen. Zo pak je de problemen aan voordat het start en niet op de middelbare school wanneer het al aan de gang is. Ik [naam bekend] zouden dit prima vinden om op te zetten en uit te voeren.

Inzet van leerlingen onderling is ook belangrijk. De kloof tussen jong en oud is af en toe te groot waardoor er niet aan de bel wordt getrokken. Zou deze kloof kleiner gemaakt worden, komen er misschien meer problemen te boven waar de gemeente ook daadwerkelijk iets mee kan. Hiermee worden vertrouwenspersonen van jongere leeftijd op zowel basisscholen als middelbare scholen bedoeld.

Met een jongerenraad zou je problemen als vergrijzing vanuit verschillende standpunten kunnen bekijken.

Jongeren uit Etten-Leur / jongerenwerk

- Blij zijn wij ook met uw streven (zie blz. 2 onder communicatie) dat u vooral eerst wilt luisteren naar inwoners (dus ook jongeren) en dan pas plannen en beleid wilt maken. Jongeren willen namelijk ook graag gehoord worden en het gevoel krijgen dat er ook echt naar hen geluisterd wordt. De jeugd heeft namelijk de toekomst en daarom is het juist ook belangrijk om met ons te brainstormen, het goede inhoudelijke gesprek te voeren en ons mee te laten denken over voorgenomen oplossingen, maar - beter nog- ons uit te dagen en kans te geven om zelf met oplossingen te komen. Wij denken en werken graag met u mee om te komen tot praktische oplossingen. Dat is ook precies de insteek die wij hebben gekozen om mee te werken aan de pilot vanuit de VNG over Jongeren en democratie met als conclusie "dat juist ook de Stem van Jongeren telt"
- Naast goede, voldoende en betaalbare huisvesting voor jongeren is het daarbij volgens ons juist ook noodzakelijk om jongeren een eigen ontmoetingsplek te (blijven) bieden. Natuurlijk hebben jongeren niks tegen het delen van (wijk) gebouwen, en zijn zij 100% bereid om ook activiteiten met en voor ouderen te organiseren. Maar volgens ons "verdienen" Jongeren in een gemeente van 45000 inwoners een eigen plek waar ze kunnen chillen, experimenteren, ontmoeten, ondernemen, hun talenten kunnen door ontwikkelen, eigen workshops kunnen organiseren, sporten. Oftewel streven wij er naar het realiseren van een echt "eigen" bruisplek in Etten-Leur. Het huidige Jongeren centrum in de Lambertusstraat is volgens ons een prima locatie maar het zou fijn zijn als dit (verouderde) gebouw geoptimaliseerd kan worden om juist ook die andere mogelijkheden te benutten. Wij gaan graag die uitdaging met u aan om dit gebouw te transformeren tot een bruisplek voor jongeren, waarbij wij vanzelfsprekend maximaal rekening blijven houden met de bestaande woonomgeving. Mogelijk kan deze uitdaging onderdeel worden van de herontwikkeling van de Wipakker locatie, waardoor deze wisselwerking tussen jongeren en de bestaande (en nieuwe) woonomgeving in de aanloopfase kan ontstaan en doorgroeien.

IKE

- De IKE mist de jongeren bij het onderdeel Sociaal Etten-leur. Hoe maken en houden we de jeugd enthousiast voor Etten-Leur. We zijn vaak bescheiden en dat is op zich niet erg, maar Etten-Leur mag echt wel zichtbaarder zijn want er is genoeg om trots op te zijn. Suggesties om jongeren te binden zijn: een MBO (en HBO) in de gemeente, het aantrekken van winkelketens en horeca en voldoende activiteiten. Etten-Leur mag en moet bruisen. Let ook op de drop-outs. Het jongerenwerk doet goed werk. Hou dat in de gaten. Dat moet goed blijven. Conclusie: Neem de doelgroep jongeren apart op en bindt deze doelgroep door diverse maatregelen aan Etten-Leur.
- Sociaal Etten-Leur: o.a. sportverenigingen en wijkgebouwen kosten de gemeente weliswaar geld, maar deze zijn heel belangrijk voor de verbinding binnen Etten-Leur en het bindt (jonge) mensen aan Etten-Leur.

Bijeenkomst 19 april

Hoe ga je (eenzame) jongeren helpen?

- Samen met andere gemeenten?
- Join us – project jongerenwerk
- kunnen sportverenigingen iets betekenen?

Jeugdzorg / eenzaamheid bij jongeren

Pesten → Zorg → beter toezicht CJG

- Mensen individueel beter helpen / Menselijke maat
- Toegang tot zorg / Het draait te veel om geld
- Meer maatwerk
- Toezicht op inhuur organisaties? Hoe wordt met klachten omgegaan? / Handhaaf je afspraken!
- Lange wachttijden jeugdzorg ongeveer 6 maanden
- Huisarts verwijst door naar CJG
- Vertrouwenspersoon binnen gemeente Etten-Leur → voor meerdere zaken

Verbinding ouderen <-> jongeren

- sleutelhartje/beeldbellen/ hulp op digitaal vlak

Ruimte voor jongeren om te innoveren. Verbinden om te leren

Ouderenzorg

Avoord: Werken aan zelf en samenzorg

De groep (kwetsbare) ouderen met een zorgvraag stijgt de komende jaren sterk; het aantal zorgprofessionals neemt juist af en het geld dat de samenleving en zorgorganisaties te besteden hebben groeit niet mee met de zorgvraag. Zorg is in de nabije toekomst niet meer alleen een zaak van professionals maar vooral van de mensen en hun naasten zelf en de gemeente draagt bij aan het bewustzijn en gedrag dat past bij dit vertrekpunt. Slimmer en anders zorgen, maar ook zelf en samen zorgen worden immers belangrijker dan ooit. Dat vraagt om “sterke gemeenschappen”, het bevorderen van zelfredzaamheid én gezondheid (preventie!), én het (leren) kijken naar wat (iemand) wel kan vanuit positieve gezondheid. Maar ook om het werkelijk samen leven met ook kwetsbare ouderen en dus een dementie vriendelijke gemeente. Een gemeente die bovendien inzet op voldoende (vormen van) dagbesteding en respijtzorg en domeinoverstijgende samenwerking,

Om ervoor te zorgen dat mensen die hulp nodig hebben, de juiste hulp krijgen op het juiste moment en in de juiste omgeving, of die nu sociaal of medisch van aard is of beide. Ook dat is samen zorg. De slimme inzet van technologie verdient hierbij absoluut aandacht.

Alwel

Door de dubbele vergrijzing van de bevolking moeten er in de komende coalitieperiode in hoog tempo voorzieningen worden getroffen voor zware zorg aan huis. De wijken moeten ingericht worden om meer zorg aan huis mogelijk te maken.

Bijeenkomst 19/4

Betrek ouderen bij meer verenigingen/meer bewegen voor ouderen

Diverse voorgaande participatietrajecten en burgerpeiling (bouwstenen):

Zowel op persoonlijk vlak als op zorg- en voorzieningenniveau moet volgens inwoners meer aandacht uitgaan naar (kwetsbare) ouderen.

Seniorenraad

De seniorenraad erkent dat er op een aantal beleidsthema's al wordt gesproken over senioren maar zou graag willen zien dat er een zelfstandig seniorenbeleid wordt ontwikkeld. In dit integraal programma zouden thema's als zorg, wonen, veiligheid, vroeg signalering, eenzaamheid en dementie worden opgenomen.

Gezonde levensstijl

GGD: gezonde start voor pasgeborenen

De GGD heeft een factsheet voor de gemeente Etten-Leur opgesteld waarin staat dat de eerste 1000 levensdagen cruciaal zijn voor een gezonde start van een mens. Daarnaast stellen zij dat werken aan gelijke gezondheidskansen begint bij het bieden van bestaanszekerheid.

Preventief volksgezondheidsbeleid

Daarnaast is preventie belangrijk voor een goede gezondheid. Zie ook het overdrachtsdocument dat het vorige Algemene Bestuur van de GGD West-Brabant voor gemeenten heeft opgesteld.

Ruimte voor wonen en leven in Etten-Leur

Wat is het?

We werken aan een groen, levendig en veilig Etten-Leur. Op wijk- en buurtniveau zorgen we voor een goed voorzieningenniveau en kijken we waar nieuwe(re) vormen van voorzieningen de ruimte kunnen krijgen. We werken aan een optimale inrichting van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat het onderhoud van openbaar groen, wegen en straten in orde is, nu en in de toekomst. Met adequate preventie en projecten dragen we bij aan de versterking van de leefbaarheid en de veiligheid van wijken en buurten.

De nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur heeft de volgende prioriteiten voor de komende vier jaar.

1. Woningbouw

Met het toenemende inwoneraantal, het dalende aantal mensen dat gemiddeld in een woning woont en de toenemende vergrijzing in Etten-Leur staat de gemeenteraad voor ingewikkelde keuzes. Eén van de grootste uitdagingen van deze tijd is enerzijds het woningtekort en anderzijds de betaalbaarheid van woningen. Hoe we deze uitdagingen aanpakken, leggen we vast in de Omgevingsvisie die we in 2022 vaststellen. We bouwen in deze raadsperiode zowel binnenstedelijk als in Hoge Haansberg waarbij betaalbare woningen voor starters en ouderen belangrijk zijn. [De komende generaties ouderen stellen vaak andere eisen aan hun leven. Ze zoeken naar mogelijkheden om zo lang mogelijk in de eigen omgeving te blijven wonen, al is dat soms in een ander huis. De komende jaren zijn veel nieuwe woonoplossingen nodig om ouderen beschutte maar zelfstandige woningen te kunnen bieden. Een complexe uitdaging, waarbij we met veel verschillende partijen samen dienen te werken.](#) In het komende jaar bepaalt de gemeenteraad het aantal woningen en voor welke doelgroepen. Ook wil de gemeenteraad een impuls geven aan de sociale woningbouw, [door de nieuwbouw voor 30% te laten bestaan uit echte sociale huurwoningen te realiseren door de woningcorporatie](#) en de bouw van middeldure huur om [doorstroming te bevorderen en daardoor](#) de wachttijden voor de sociale huur te verlagen. We spelen hierbij in op de 'Nationale Woon- en Bouwagenda en het Programma Woningbouw'. Hierin wordt de programmatische aanpak op nationale schaal van minister De Jonge van Woningbouw en Ruimtelijke Ordening uitgewerkt met als doel [sneller van plan naar realisatie over te gaan en het realiseren van](#) een passende, duurzame en betaalbare woning voor iedereen in veilige en leefbare wijken. [Ook spelen we actief in op de mogelijkheden van de Regionale Investerings Agenda \(RIA\) regio Breda.](#) We willen gemengde wijken waar plaats is voor elke Etten-Leurenaar ongeacht diens inkomen met een diversiteit aan woningen voor jongeren, gezinnen en senioren. Het spreekt voor zich dat nieuwe woningen duurzaam gebouwd worden en dat in wijken voldoende groen, [ruimte voor waterberging en infiltratie](#) en speelvoorzieningen zijn om te zorgen voor een aangename woon- en leefomgeving die ook uitnodigt om naar buiten te gaan en te bewegen. [We bieden ruimte voor participatie van wijkbewoners in groenonderhoud, realiseren van eetbaar groen, gevelgroen en dergelijke om de sociale samenhang te versterken.](#) De wijken worden zo ingericht dat mensen zich er veilig voelen, elkaar kunnen ontmoeten en mogelijkheden bieden voor een gezonde en actieve levensstijl.

Om te zorgen dat woningen beschikbaar komen voor inwoners gaan we overal waar dat juridisch mogelijk is werken met een zelfbewoningsplicht, een anti-speculatiebeding en benutten we de mogelijkheden die de aanpassing van de Huisvestingswet biedt om voorrang te geven aan eigen inwoners.

Ook bieden we ruimte aan nieuwe creatieve woonvormen zoals tiny houses en Knarrenhof. [Tevens bekijken we samen met Alwel de mogelijkheden om een vergelijkbaar concept als de Rock te](#)

Met opmerkingen [WV15]: Aanscherping op basis van input Avoord

Met opmerkingen [WV16]: Aanscherping op basis van input Alwel

Met opmerkingen [WV17]: Aanscherping op basis van input Alwel

Met opmerkingen [WV18]: Aanscherping op basis van input IKE

Met opmerkingen [WV19]: Aanscherping op basis van input Waterschap Brabantse Delta en participatie 19 april

Met opmerkingen [WV20]: Aanscherping op basis van input participatie 19 april

realiseren om ook voor jongeren aantrekkelijk te blijven. Bij deze nieuwe creatieve woonvormen zijn aspecten als samenleven, gezonde leefstijl, duurzaamheid, zelfvoorzienend zijn en delen van voorzieningen belangrijke ingrediënten. [Ook het onderzoeken van de mogelijkheden voor het corporatief realiseren woongebied met ecologische betaalbare woningen past hierbij.](#) [Samen met Alwel zetten we onze inspanningen voort om ook de spoedzoekers van een woning te voorzien.](#) Daarnaast werken we actief samen met vastgoedeigenaren aan herbestemming van bestaande gebouwen naar woningbouw, zoals nu aan het Schoonhout gebeurt. [Herbestemming van vrijkomende monumentale gebouwen krijgt daarbij bijzondere aandacht.](#) Oudere wijken moeten aantrekkelijk blijven voor inwoners en ook in beeld komen bij jongeren. Dit doen we onder andere door vernieuwbouw, zoals nu bij de Van 't Hofstraat. We onderzoeken, mede in relatie tot de betaalbaarheid van woningen [en het zo min mogelijk aantasten van de kwaliteiten van het buitengebied](#), op welke locaties buiten het centrum hoogbouw inpasbaar is.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil woningen toevoegen aan onze woningvoorraad zodat er een passende woning is voor elke Etten-Leurenaar ongeacht diens inkomen met een diversiteit aan woningen voor jongeren, gezinnen en senioren. We willen gemengde duurzame, veilige wijken.

2. Verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid

Het toevoegen van woningen vraagt om een aanpassing van de verkeersstructuur. Dit zowel om de doorstroming te bevorderen als de verkeersveiligheid te vergroten. In de Omgevingsvisie neemt de gemeenteraad daarover besluiten. Het gaat dan om de keuze voor een noordelijke en oostelijke rondweg en een ondertunneling van het spoor. Bij de definitieve keuze voor een noordelijke rondweg bezien we samen met de provincie ook de mogelijkheden van een verbinding tussen de N640 en de N389. In deze raadsperiode maken we de definitieve keuze voor een rondweg, treffen we de voorbereidingen voor realisatie, sparen we om dit te financieren en zoeken we actief naar cofinanciering bij rijk, ProRail en de provincie. Daarnaast moet de infrastructuur binnen Etten-Leur - ook met de omliggende plaatsen - zo vormgegeven worden dat duurzame mobiliteit in het algemeen en fietsen in het bijzonder wordt gestimuleerd. In dit kader onderzoeken we de mogelijkheden voor het aanleggen van fietsstraten, waar de auto te gast is en bezien we de mogelijkheden om de Markt deels autovrij of autoluw te maken. [We onderzoeken op basis van het slimme stad \(smart city\) concept op welke wijze digitale technologie ondermeer kan bijdragen aan het verduurzamen van onze mobiliteit.](#) Tenslotte pakken we de onveilige verkeerssituaties aan die op dit moment in beeld zijn.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil de verkeersstructuur aanpassen om een goede, duurzame en veilige verkeersafwikkeling te borgen.

3. Beheer en onderhoud van het openbaar gebied

De gemeenteraad wil het beheer en het onderhoud van het openbaar gebied minimaal handhaven op het huidige niveau. Uitgangspunt is dat we een veilige en schone leefomgeving [\(wegen, fiets- en voetpaden en openbaar groen\)](#) als basisniveau garanderen in alle wijken [en op de bedrijventerreinen](#). We draaien een deel van de in de afgelopen raadsperiode noodzakelijkerwijs doorgevoerde bezuinigingen terug daar waar het nodig is om dit uitgangspunt te bereiken. Het afvalbeleid evalueren we en verbeteren we daar waar dat nodig is. We houden vast aan

Met opmerkingen [WV21]: Aanscherping op basis van input jongeren

Met opmerkingen [WV22]: aanscherping op basis van participatie 19 april

Met opmerkingen [WV23]: Aanscherping op basis van input Alwel

Met opmerkingen [WV24]: Aanscherping op basis van input Monumentenhuis Brabant

Met opmerkingen [WV25]: aanscherping op basis van participatie 19 april

Met opmerkingen [WV26]: aanscherping op basis van participatie 19 april

Met opmerkingen [WV27]: Aanscherping op basis van input IKE

bronscheiding, het scheiden van afval op de plek waar het afval vrijkomt. Zwerfafval en afvaldumpingen in de wijken en het buitengebied willen we tegengaan. Om dit te verminderen, handhaven we intensiever.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil een veilige en schone leefomgeving als basisniveau garanderen in alle wijken [en op de bedrijventerreinen](#).

Met opmerkingen [WV28]: Aanscherping op basis van input IKE

Nieuwe onderwerpen

Verkeersveiligheid

We hebben nu verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid als één thema benoemd. Gezien de vele reacties op het gebied van verkeersveiligheid, verdient het aanbeveling om verkeersveiligheid als apart thema op te nemen

De volgende input ontvingen we specifiek over verkeersveiligheid:

IKE

- Rond het thema wonen vraagt de IKE aandacht voor de verkeersveiligheid op Vosdonk. Als voetganger ben je aangeschoten wild. Er zijn geen of te weinig veilige voetpaden. Doe daar iets mee als je het hebt over revitalisering.

Bijeenkomst 19-4:

Zorgvuldig onderzoek - > leefomgeving/veiligheid

Scholieren 21-4:

- Verschillende verkeerssituaties (rotonde oude Dirk) die veiliger moeten. Bij kruispunt met stoplichten zijn richtingen moeilijk op de fiets; wie er naar de Munnikenheidecollege moet rijdt de ene kant op, en wie er naar de KSE moet de andere.
- Fietspad op de markt
- Toegankelijkheid station en de trein
- Stoep rolstoeltoegankelijk
- Veiligheid rondom scholen en fietspaden.
- De weg rond de poorten van Leshuis 2, 3, 4 & 6 is tweerichtingsverkeer. Niet handig voor de veiligheid.
- Hoevenseweg beter verlicht.
- Oversteekpunt richting de Hoge Neer, uitgang leshuis 6 aan de achterkant. Auto's rijden er erg hard wat het onveilig maakt voor zowel leerlingen als ouders om daar afgezet te worden.
- Van Bergenplein kruispunt & weg onveilig
- Meer drempels
- Stukje bij Prego op Markt gevaarlijk met auto's
- Stationsstraat
- Fietspad Olympiade bocht onveilig
- (betere/ meer) Verlichting (rondom de Aletta Jacobslaan)

Online platform:

In het raadsprogramma op hoofdlijnen dient een compleet mobiliteitsplan voor geheel Etten-Leur opgenomen te worden, met alle knelpunten en alle mogelijke oplossingen. Hoe belangrijk dit is wijst het laatste verkeersonderzoek, variant 8 m.b.t. de nieuwe woonwijk Hoge Haansberg uit. Uit dit onderzoek blijkt dat de toename van het aantal autobewegingen op het bestaande wegennet van

Etten-Leur ten gevolge van een nieuwe woonwijk met 1.300 woningen Hoge Haansberg nihil is en grote infrastructurele aanpassingen niet nodig zijn. Het raadsprogramma moet dus voorzien in noodzakelijke oplossingen t.b.v. verkeersafwikkelingen, die aanvaardbaar en draagbaar zijn voor de gehele bevolking van Etten-Leur. Indien nodig moet er ruimte zijn voor lokaal maatwerk.

Diverse voorgaande participatietrajecten en burgerpeiling (bouwstenen):

Ook geven inwoners aan dat de gemeente Etten-Leur zich in de komende vijf jaar meer mag richten op het bouwen van woningen en het thema veiligheid, waarbij met name de verkeersveiligheid in buurten en wijken meer aandacht verdient.

Provincie Noord-Brabant:

De ambitie van de provincie is om te gaan naar 0 verkeersdoden. Zij pleiten ervoor om Verkeersveiligheid daarom een prominente plaats te geven in de nieuw op te zetten coalitieakkoorden in Brabant. Dit doen zij door middel van een aantal pijlers:

Gedrag

Het eigen gedrag van mensen veroorzaakt 90% van de ongelukken. Daarom is investeren in gedrag (door permanente educatie, voorlichting en campagne) zo belangrijk. Zorg bijvoorbeeld voor goede verkeerseducatie op de scholen in de gemeente. De provincie heeft hier programma's voor.

Infrastructuur

Investeer in een gedegen risicoanalyse van de wegen. Onderzoek of de functie, de vormgeving en het gebruik van uw wegen en fietspaden in balans zijn. Richt op basis van deze analyse uw wegen en kruispunten duurzaam veilig in en zorg voor veilige fietsroutes conform CROW-richtlijnen. Pak eventuele ongevalconcentraties in uw gemeenten aan. Neem verkeersveilige infrastructuur, in combinatie met gedrag en handhaving, op in uw programma's onder de Omgevingsvisie.

Handhaving

Zorg ervoor dat verkeersveiligheid een onderdeel is van het integraal veiligheidsplan in uw gemeente. Neem ook verkeershandhaving hierin op. Zorg ervoor dat er analyses zijn van risicofactoren op uw wegennet, zoals ongevallen en snelheden en bespreek deze met de politie. Op basis hiervan kunt u met de politie komen tot afspraken over de benodigde handhavingcapaciteit voor de belangrijkste speerpunten en –locaties in uw gemeente.

Woonlasten

Alwel:

Wonen wordt duurder. Met name door factoren van buitenaf (hoge energieprijzen, de oorlog in Oekraïne) neemt de inflatie toe. Alwel zorgt o.a. door een gematigd huurbeleid voor betaalbare woningen. Wanneer de gemeente hierbij aansluit door de lokale belastingen te beperken, houden we de woonlasten enigszins in het gareel.

Om te zorgen dat de huren van onze ruim 5.000 sociale huurwoningen betaalbaar blijven, laten we de huurprijzen niet verder stijgen dan de inflatie. In 2021 zijn de huurprijzen zelfs bevroren. Als we merken dat huurders in betalingsproblemen komen passen we maatwerk toe.

Wat kan de gemeente bijdragen:

- Het matigen van lokale belastingen door gemeentes houdt de woonlasten laag. Voor de huurders met de laagste inkomens hebben wij samen extra aandacht.

Huisvesting bijzondere doelgroepen

Alwel:

Speciale aandacht vragen we voor de huisvesting van de forse aantallen statushouders en andere bijzondere doelgroepen. We zetten ons maximaal in om deze groepen te huisvesten, maar door de

druk op de woningmarkt is het nagenoeg onmogelijk iedereen van een woning te voorzien. We doen een nadrukkelijk appel op de gemeente om te zorgen dat deze verantwoordelijkheid niet alleen bij de corporaties terecht komt maar dat ook andere aanbieders worden gevraagd bij te dragen. Verder verwachten wij dat er rondom de huisvesting van statushouders voor voldoende opvang en begeleiding gezorgd wordt onder de regie van de gemeente. Natuurlijk staan we klaar om waar mogelijk, ook tijdelijke huisvesting voor Oekraïense vluchtelingen te realiseren.

Recreatieplekken

Scholieren 21 april:

- Er zijn weinig plekken in Etten-Leur zelf (in de buurt van het centrum) om te picknicken in de zomer.
- Meer parken
- Valkenbergpark (Breda) idee in Etten-Leur
- Openbare sportparkjes
- Hondenspeelveld (net zoals in de grote steden)

Economie en werk in Etten-Leur

Wat is het?

Samen met ondernemers, inwoners en andere partners werken we aan een gezonde economie met volop kansen voor iedereen. We stimuleren het toegroeien naar een volledig circulaire economie in 2050 en geven daarin als gemeente zelf het goede voorbeeld. Werken biedt de mogelijkheid om in ons levensonderhoud te voorzien en is een belangrijke basis om mee te doen in onze samenleving. Een goed ondernemersklimaat met aantrekkelijke werkgelegenheid, ook voor mensen met een beperking en een afstand tot de arbeidsmarkt, is daarom van groot belang. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, de verbinding van onderwijs met ondernemers, het aantrekken van arbeidsintensieve bedrijven die van toegevoegde waarde zijn, een goed vestigingsklimaat en aantrekkelijke vitale bedrijventerreinen. Voor het goed benutten van arbeidspotentieel blijven we inzetten op een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

De nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur heeft de volgende prioriteiten voor de komende vier jaar.

1. Zo veel mogelijk mensen aan het werk

De gemeenteraad wil stimuleren dat iedereen mee kan doen en dat zo veel mogelijk mensen aan het werk gaan. Dit enerzijds omdat werken een belangrijke basis is om mee te doen in onze samenleving en anderzijds omdat heel veel branches kampen met personeelstekorten en moeilijk vervulbare vacatures. Hierbij geldt uiteraard wel dat werk moet lonen en dat mensen die (meer) gaan werken niet geconfronteerd mogen worden met een armoedeval. We nemen passende maatregelen om deze armoedeval te voorkomen.

Om te stimuleren dat zo veel mogelijk mensen aan het werk gaan, ziet de gemeenteraad twee belangrijke actiepunten. We [ondersteunen het opstellen van de visie op Werk aan Onderwijs](#) en we verbinden Werkplein, onderwijs, inwoners en bedrijven, instellingen en verenigingen om bestaanszekerheid te bieden aan onze inwoners of met een zinvolle daginvulling een sociaal isolement te voorkomen. En we ondersteunen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in verschillende sectoren.

Met opmerkingen [WV29]: Aanscherping op basis van input IKE

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil dat iedereen mee kan doen en dat zo veel mogelijk mensen aan het werk gaan. Ook vrijwilligerswerk is werk; het doel is dan om daar waar mogelijk in te stromen op de arbeidsmarkt. Als dat laatste niet lukt, dan is het belangrijk dat mensen een zinvolle dagbesteding hebben.

2. Het versterken van de economie

De gemeenteraad wil de lokale economie versterken. Daarbij besteden we specifiek aandacht aan het stimuleren en faciliteren van de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Samen met ondernemers ontwikkelen we een beleid op het gebied van toerisme en recreatie. Hierbij gaat het onder andere om het schrappen van onnodige regels maar ook om het onderzoeken of een deel van de Markt autovrij of autoluw kan worden gemaakt en de mogelijkheden die dit biedt voor de horeca. [Voor gevestigde bedrijven die uit willen breiden zijn er mogelijkheden op het voormalig terrein van Fri Jado. Daarnaast kan door middel van herstructurering van bestaande terreinen ruimte beschikbaar komen.](#) Ook willen we mogelijkheden scheppen voor de ontwikkeling en het ondernemerschap van jongeren, zoals met XEL succesvol was. [In dit kader bekijken we samen met eigenaren de mogelijkheden voor het tijdelijk gebruik van een leegstaand bedrijfs- of kantoorpand.](#) Dit met als doel dat lokale bedrijven en stichtingen de mogelijkheden krijgen zich verder te

Met opmerkingen [WV30]: Aanscherping op basis van input IKE

Met opmerkingen [WV31]: Aanscherping op basis van input jongeren.

ontwikkelen. [Bovendien geven we binnen de wettelijke mogelijkheden voorrang aan Etten-Leurse bedrijven bij aanbesteding en inkoop.](#)

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil een lokale economie die voorbereid is op de kansen en uitdagingen van de toekomst.

3. Een levendig centrum

Het online winkelen, concurrentie vanuit de grote steden en veranderende wensen van het winkelend publiek vragen om extra aandacht. Om te blijven zorgen voor levendige aantrekkelijke winkelcentra waar mensen kunnen winkelen en ontmoeten maken we in samenspraak met ondernemers en bewoners een visie op de winkelcentra in Etten-Leur. Uitgangspunten hierbij zijn meedenken in mogelijkheden en ondernemers ondersteunen met als doel de regiofunctie die Etten-Leur vervult te versterken. [In dit kader bekijken we met jongeren, ondernemers en bewoners ook de mogelijkheden voor het creëren van meer uitgaansgelegenheden voor jongeren vanaf 16 jaar.](#)

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil de regiofunctie van Etten-Leur versterken door voorwaarden te scheppen voor levendige en aantrekkelijke winkelcentra.

Nieuwe onderwerpen

Meer evenementen/feesten toestaan

Scholieren 21/4:

- We vinden dat er 's zomers vrij weinig feesten zijn en zouden graag meer feesten zien. Ze zouden bijvoorbeeld georganiseerd kunnen worden in parken zoals tegenover waar de Nobelaer eerst was.
- Uitgaan is wel een dingetje. Een nachtbus zou een optie kunnen zijn. Reclame maken voor evenementen is wel cruciaal. Lage entree prijzen voor evenementen zorgt ervoor dat er en meer mensen op af komen en meer genuttigd wordt.
- Reclame maken is niet alleen voor uitgaan maar ook voor feesten buiten uitgaan om belangrijk. Zonder reclame worden jongeren niet bereikt, waardoor er ook amper iemand op af komt.
- Uitgaansgelegenheden (Escaperoom, lasergamen, kunst, evenementen, gecombineerde plek, club, feesttent net als in Oud-Gastel)

Duurzaam Toerisme

Bredamarketing:

Duurzaam toerisme, recreatie en vrije tijd dragen bij aan een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat en het succes van andere sectoren. Het richt zich naast een economische impact ook op sociaal maatschappelijke impact door toerisme en nieuwe ontwikkelingen te koppelen aan uitdagingen rond klimaat, energie, woningbouw, platteland, digitalisering, mobiliteit en bereikbaarheid. Daarnaast levert de sector een aanzienlijke bijdrage aan de werkgelegenheid en draagt ook bij aan sociale cohesie in wijken en buurten en de integratie van verschillende bevolkingsgroepen.

Met opmerkingen [WV32]: Aanscherping op basis van input IKE

Met opmerkingen [WV33]: Aanscherping op basis van input scholieren.

Met verwijzing naar: <https://www.west-brabant.eu/actueel/nieuws/gemeenten-maken-werk-van-vrijtijdseconomie-er-ligt-ontzettend-veel>

Citaat uit artikel:

De komende jaren gaat RWB met de kopgroep verder werken aan het leggen van verbindingen. Melisse neemt toeristenplatform Visit Halderberge als voorbeeld. "Mooi dat dit goed loopt. Maar wil je een vervolgstap maken en de lokale toerist ook kennis laten maken met de regio, dan is het belangrijk dat er een goede samenwerking in die regio is." Naast dit soort lokale platforms werken West-Brabantse gemeenten ook nauw samen met of in bredere platforms zoals VisitBrabant, LandStad De Baronie, Waterpoort of Van Gogh Brabant. Het doel is dat West-Brabant nog beter in het netwerk van de vrijetijdseconomie wordt opgenomen.

Vaak ligt de bal bij de gemeenten om dan kaders en voorwaarden te scheppen. Volgens beide wethouders moeten daar ook ondernemers, bijvoorbeeld uit de horeca, bij betrokken worden. "Het is een vorm van platformdenken. Zorg je dat weet van elkaar wat je wil en wat je doelen zijn. Daarnaast is het een kwestie van verbindingen leggen tussen allerlei sectoren die baat hebben bij een goed georganiseerde vrijetijdseconomie", aldus De Beer.

Voorbeelden uit het land:

<https://www.nuenen.nl/lancering-website-regioradar-eindhoven>

https://www.linkedin.com/posts/visitveluwe_veertien-veluwse-gemeenten-bundelen-opnieuw-activity-6923161368023990272-3ym2?utm_source=linkedin_share&utm_medium=ios_app

Duurzaam denken en doen in Etten-Leur

Wat is het?

Duurzaam denken en doen gaat om het vinden van evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen: we kijken naar de huidige behoeften die mensen hebben en hoe die in de toekomst ontwikkeld kunnen worden zonder dat de mensen, het milieu of de economie in gevaar komen. Het is dus een zeer breed begrip en raakt in veel opzichten ons leven en onze omgeving.

Duurzaamheid is meer dan alleen energie duurzaam opwekken. Het gaat ook om klimaat, behoud van natuur, voorkomen en hergebruiken van afval, biodiversiteit en circulaire economie. Samen hebben we de opgave onze leefomgeving goed door te geven aan volgende generaties. Samen met inwoners, regiogemeenten en partners als woningcorporaties, waterschap, energieleveranciers, netbeheerders, landbouw- en natuurorganisaties en ontwikkelaars werken we aan duurzame oplossingen.

De nieuwe gemeenteraad van Etten-Leur heeft de volgende prioriteiten voor de komende vier jaar.

1. Duurzaam wonen

In 2021 stelde de gemeenteraad de Transitievisie Warmte vast waarin we de stappen beschreven om uiteindelijk aardgasvrij te worden. In deze raadsperiode verduidelijken we de in deze visie beschreven energietransitie met concrete doelen en maken samen met alle betrokkenen heldere keuzes welke wijken in welk tempo aardgasloos gemaakt worden. Dit leggen we vast in de op te stellen wijkuitvoeringsplannen, die we opstellen in samenspraak met bewoners, gebouweigenaren en partners zoals Duurzaam Etten-Leur en Enexis. We zetten eerst in op het beter isoleren van woningen die voor 1975 zijn gebouwd. Dit bespaart aardgas en maakt de overstap naar een aardgasvrije woning later makkelijker. De focus op isolatie ligt in deze raadsperiode op de wijken Centrum Oost, Centrum West, Baai, Noord en de Banakkers. De menselijke maat is hierbij leidend. De energietransitie kan namelijk gepaard gaan met ingrijpende veranderingen bij mensen thuis. Dit vraagt om acties op maat en aansluiting bij de persoonlijke situatie. Om de mensen optimaal te bereiken, moeten beleidsmedewerkers duurzaamheid samenwerken met het sociaal domein, wijkteams, de woningcorporaties en alle andere partijen die gekoppeld zijn aan de transitie. De integrale benadering zorgt ervoor dat ambtenaren van de verschillende domeinen samen de aanpak vormgeven en dat de verschillende belanghebbenden beter vertegenwoordigd worden. Door werkzaamheden voor het realiseren van duurzaamheidsopgaven slim te combineren met andere opgaven zoals het aanpakken van het openbaar gebied, samen te werken met partners als Alwel en Duurzaam Etten-Leur en redelijkheid en billijkheid toe te passen, ondersteunen we mensen in het haalbaar en betaalbaar maken van de energietransitie. Inwoners moeten mee kunnen doen met collectieve energieprojecten en daardoor goedkoper uit zijn met hun energielasten.

We ondersteunen samen met Duurzaam Etten-Leur inwoners bij het doorvoeren van energiebesparende maatregelen, het beperken van het gebruik van energie en het zelf opwekken van energie, bijvoorbeeld door zonnepanelen. Dit doen we door actief in te spelen of hiervoor beschikbare subsidieregelingen. Deze raadsperiode stimuleren we dat minimaal 3.000 woningen worden verduurzaamd door bijvoorbeeld het toepassen van spouw- en dakisolatie of het plaatsen van dubbel glas. We doen dit samen met lokale partijen en met inzet van fondsen vanuit het rijk. Samen met Alwel en Huurderbelangenvereniging stimuleren we dat huurwoningen minimaal energielabel C krijgen.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil minimaal 3000 woningen verduurzamen.

heeft verwijderd: Het verduurzamen van woningen

Met opmerkingen [WV35]: Aanscherping op basis van reactie Alwel

Met opmerkingen [WV36]: Concretisering n.a.v. vragen van Duurzaam Etten-Leur

Met opmerkingen [WV37]: verduidelijking n.a.v. vraag Duurzaam Etten-Leur

Met opmerkingen [WV38]: verduidelijking n.a.v. reactie Duurzaam Etten-Leur

2. Duurzaam handelen en stappen zetten op weg naar een circulaire economie

De economie van de toekomst is een circulaire economie. In 2030 moet de economie voor de helft circulair zijn en in 2050 volledig. We stimuleren en faciliteren daarom initiatieven van bedrijven om circulair te produceren en dagen bedrijven uit om met innovatieve oplossingen te komen en om werk met werk te maken. In dat kader stimuleren we ook de verbinding tussen het bedrijfsleven en het onderwijs.

Uiteraard handelen we als gemeente ook duurzaam. Daartoe kijken we kritisch naar de verduurzamingsmogelijkheden van de eigen organisatie bijvoorbeeld door het verduurzamen van gemeentelijke vastgoed en het gemeentelijk vastgoed dat we niet meer nodig hebben, af te stoten. We dagen ontwikkelaars uit om met innovatieve oplossingen voor circulair bouwen te komen. [Voor gebiedsontwikkeling hanteren we de 'handreiking decentrale regelgeving klimaatadaptief bouwen en inrichten'](#).

De gemeenteraad wil startende ondernemers die zich richten op innovatieve gebieden stimuleren en faciliteren.

Als gemeente vervullen we een voorbeeldfunctie. In dat kader voeren we een klimaattoets in bij ons inkoop- en aanbestedingsbeleid voor bijvoorbeeld het aanbesteden van het eigen wagenpark.

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil voorwaarden scheppen zodat bedrijven hun productieprocessen circulair in kunnen richten. Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld.

3. Revitaliseren en herstructureren van bedrijventerreinen

De gemeenteraad wil bedrijventerreinen die duurzaam worden ingericht. Daarom revitaliseren en herstructureren we [in samenspraak met ondernemers](#) daar waar nodig bestaande bedrijventerreinen. Dit om de beschikbare ruimte zo zuinig mogelijk te gebruiken. Door meer groen [en ruimte voor water\(berging\)](#) op de bedrijventerreinen maar ook in de wijken en parken te realiseren en dit op een natuurvriendelijke manier te onderhouden, zorgen we voor een duurzame woon-, werk- en leefomgeving [en dragen we bij aan de klimaatadaptatie. Om de investeringen die hiermee samenhangen te dragen doen we een beroep op de impulsregeling klimaatadaptatie van de rijksoverheid.](#) [We overleggen met ondernemers en Enexis om te zorgen dat bedrijven die zonnepanelen willen plaatsen op hun bedrijfspand hiervoor op zo kort mogelijke termijn een aansluiting op het stroomnet kunnen krijgen.](#)

Wat wil de gemeenteraad bereiken?

De gemeenteraad wil bedrijventerreinen revitaliseren, herstructureren en vervolgens duurzaam inrichten om zo zuinig mogelijk met de beschikbare ruimte om te gaan.

Nieuwe onderwerpen

Verduurzamen bedrijventerrein

IKE:

- Duurzaamheid is voor de IKE een heel belangrijk onderwerp. Dit blijkt ondermeer uit deelname aan het project De Grote Oogst. Een project met onder andere VNO-NCW, Provincie en IKE. Dit is een omvangrijk project waar meerdere partijen geld in steken. Vosdonk is een grote energieverbruiker en is dan ook gekozen in het project De Grote Oogst. Het project raakt veel aspecten op het gebied van duurzaamheid. Zaken die niet genoemd worden in het concept

Met opmerkingen [WV39]: verduidelijking op basis van reactie Duurzaam Etten-Leur en Alwel

Met opmerkingen [WV40]: aanscherping op basis van input IKE

Met opmerkingen [WV41]: aanscherping op basis van input IKE en Waterschap

Met opmerkingen [WV42]: aanscherping op basis van input IKE

Met opmerkingen [WV43]: aanscherping op basis van input IKE en Duurzaam Etten-Leur

raadsprogramma. Het onderdeel duurzaamheid is erg mager. Het stuk over woningen gaat inwoners aan, circulair is ook onderdeel van project De Grote Oogst, en bij het onderdeel revitalisering bedrijven gaat het alleen over zonnepanelen. En juist dat levert grote problemen op vanwege de capaciteit van het net. Kan de gemeente geen rol pakken door aan de boom van de energiebedrijven te rammelen? Die moeten in beweging komen. Verder mist de IKE de energietransitie en klimaatadaptatie in het stuk. Duurzaamheid is een belangrijk streven van het bedrijfsleven om toekomstbestendig te kunnen zijn. Conclusie: Meer ambitie op het vlak van duurzaamheid en sluit aan en ondersteun het project Grote Oogst. Ook aan de energietransitie wordt voorbijgegaan. Ga de dialoog aan met bedrijven en vraag waar ze tegenaan lopen. Er is steun nodig vanuit de overheid om klimaatdoelstellingen samen te behalen. Bedrijven kunnen dit niet alleen.

- Kan restwarmte van Vosdonk (Isover) niet gebruikt worden voor verwarming van de nieuwe wijk Hoge Haansberg? Denk over dit soort kansen na.

Informatie over Grote Oogst van de Provincie:

Duurzame bedrijventerreinen zijn een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendige economie en een goed en gezond woon- en vestigingsklimaat. Daarnaast kan de verduurzaming van bedrijventerreinen een substantiële bijdrage leveren aan onder andere de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en stikstof.

Uiteindelijk draagt dat bij aan een van de belangrijke Brabantse doelen: brede welvaart voor alle Brabanders. Met Grote Oogst werkt de provincie aan structurele samenwerkingen op de 13 terreinen waaronder Vosdonk met concrete plannen van aanpak om de bedrijventerreinen samen met partners te verduurzamen en vergroenen.

Provincie Noord-Brabant is het Grote Oogst-project gestart met verkennende gesprekken met de lokale overheden, parkmanagement en andere organisaties. Het doel van de gesprekken is om belemmeringen en kansen op de terreinen in beeld te brengen en te kijken welke behoeften er zijn. En waar de provincie lokale partners kan ondersteunen in hun eigen ambities in de transitie naar een duurzame economie en een duurzame omgeving. Ook de BOM, de waterschappen en VNO-NCW zijn betrokken. In de volgende stap wordt gekeken hoe de samenwerking vorm kan krijgen.

De provincie werkt op elk van de 13 terreinen toe naar langjarige samenwerkingen en financiering, gezamenlijke ambities met partners en een concreet plan van aanpak.

De provincie verwacht dat de resultaten van Grote Oogst uiteindelijk ook positief bijdragen aan het verlagen van stikstofuitstoot en -depositie, een speerpunt uit de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof.

Stel geen bovenwettelijke duurzaamheidseisen aan nieuwbouw

Alwel:

Stel geen bovenwettelijke duurzaamheidseisen aan nieuwbouw. Bijvoorbeeld aan de isolatiewaarde. De effecten zijn marginaal, de extra maatregelen kosten in verhouding veel geld en remmen de productiesnelheid.

Neem klimaat, natuurbehoud en biodiversiteit op als prioriteiten → Mogelijke titel: Duurzame woon- en leefomgeving

Online platform/IVN Natuureducatie:

U schrijft in uw raadsprogramma dat het bij duurzaamheid ook gaat om klimaat, behoud van natuur en biodiversiteit. Zeer belangrijke onderwerpen die behoren tot de prioriteiten wereldwijd, van

Europa en van Nederland en daarom ook van de raad voor de komende vier jaren. Wij verzoeken u dan ook om dat in uw raadsprogramma bij de prioriteiten op te nemen. Dat stemt ook overeen met de ontwerp-omgevingsvisie. De visie geeft aan in te zetten op behoud en versterken van landschaps- en groenstructuren en de afname van de biodiversiteit te stoppen en om te buigen in een opgaande lijn. Er worden een aantal maatregelen opgesomd die alle zeer de moeite waard zijn. We pleiten ervoor dit beleidsvoornemen uit te werken in een specifiek programma voor deze raadsperiode, in een structuurnota natuur en groen'.

Duurzaam Etten-Leur:

Waar niets over is opgenomen in dit raadsprogramma is het creëren van groene daken. Een groen dak heeft een gevarieerde beplanting van sedum, grassen, kruiden en/of vaste planten en een heeft waterbergend vermogen. Bovendien draagt het bij aan een betere luchtkwaliteit door opname van fijnstof en CO2 en zorgt voor biodiversiteit van planten en dieren. Er zijn gemeentes die daar subsidie voor verlenen en het stond ook in enkele van de verkiezingsprogramma's.

Voorstel nieuwe indeling thema Duurzaam denken en doen in Etten-Leur

We zien dat binnen het thema Duurzaam denken en doen grote duurzaamheidsopgaves en brede onderwerpen wat door elkaar lopen. We kunnen de indeling van de onderwerpen wellicht anders voorgeven:

- Duurzaam wonen (transitievisie warmte en de uitwerking hiervan)
- Duurzame woon- en leefomgeving (biodiversiteit, natuurbehoud, klimaatadaptatie woonomgeving en buitengebied, voorkomen hittestress, groene daken)
- Duurzaam produceren (circulaire economie)
- Duurzame bedrijven- en industrieterreinen (revitalisatie, herstructureren en klimaatadaptatie werkgebieden (met name waterberging en voldoende groen), voorkomen hittestress, groene daken, actief aansluiten bij Grote Oogst)